«Το Ποντιακό Ζήτημα ως θέμα κυοφορούσε εντός μου από καιρό» Ο Μερκούριος Αυτζής συνομιλεί με τη Βιργινία Αυγερινού

Σύνταξη:Βιργινία Αυγερινού

25 May 2022

Ο Μερκούριος Αυτζής γεννήθηκε στη Βέροια. Είναι δάσκαλος και από το 1987 διδάσκει σε δημόσια σχολεία της χώρας. Σπούδασε θέατρο στο L.A.G. στο Ρόιτλιγκεν Γερμανίας. Έκανε μετεκπαίδευση στη Γενική Αγωγή, μεταπτυχιακές σπουδές στο ΕΚΠΑ, στον Τομέα «Γλώσσα, Λογοτεχνία και Θέατρο στην Εκπαίδευση», και είναι κάτοχος μάστερ λογοτεχνίας. Είναι μέλος του Ελληνικού Τμήματος της ΙΒΒΥ, και το διάστημα 2002-2014 διετέλεσε Σύμβουλος και Έφορος στο Δ.Σ. αυτού. Με τη συγγραφή πρωτοασχολήθηκε το 1994. Το 1999 κυκλοφόρησε το πρώτο του βιβλίο για παιδιά. Συνολικά έχει εκδώσει 30 βιβλία για παιδιά και νέους. Έχει διακριθεί τρεις φορές, ενώ κείμενά του έχουν συμπεριληφθεί σε συλλογές της ΙΒΒΥ Ελλάδας – Κύκλος του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου, της Γυναικείας Λογοτεχνικής Συντροφιάς, καθώς και στο βιβλίο Η Γλώσσα μου της Δ΄ Δημοτικού. Βιβλίο του έχει συμπεριληφθεί στα White Ravens της Βιβλιοθήκης Μονάχου. Το μυθιστόρημα ΖΩΗ

ΣΤΗ ΣΤΑΧΤΗ. ΜΕΡΕΣ ΚΑΙ ΝΥΧΤΕΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑΣ είναι το πρώτο του για ενηλίκους.

Βιργινία Αυγερινού, 15.05.2022

***Ζωή στη στάχτη*, ο τίτλος του νέου σας βιβλίου και ήθελα να σας ρωτήσω πόσο εύκολο ήταν συγγραφικά να τοποθετήσετε το μυθιστόρημά σας στην περίοδο αυτή του εικοστού αιώνα που ήταν γεμάτη στάχτη και ο αγώνας για την επιβίωση σημαδεύτηκε από διωγμούς, καταστροφές και πολέμους.**

Από τη στιγμή που η έμπνευση «γονιμοποίησε» αυτό που από καιρό «κυοφορούσε» εντός μου και σχηματίστηκε ο πυρήνας του ιστορήματος χωρίς άλλη σκέψη τοποθέτησα χρονικά την υπόθεση στην εποχή αυτή (1904-1922) για έναν βασικό λόγο. Το μυθιστόρημά μου, καθώς γράφει και στο οπισθόφυλλο, αναβιώνει τη ζωή μιας γυναίκας, που ακούει στο όνομα Χρυσαυγή Μικροπούλου (είναι η γιαγιά της γυναίκας μου) και την τραγική αυτή εποχή ζει στην Τραπεζούντα με την οικογένειά της. Είναι μάλιστα η αφηγήτρια και η κεντρική ηρωίδα του έργου. Συνεπώς, ο αναγνώστης από τις πρώτες σελίδες έως και την τελευταία παράλληλα με τη ζωή της ηρωίδας πληροφορείται και παρακολουθεί τη ζωή όλων των κατοίκων της πόλης, χριστιανών και μουσουλμάνων, μέχρι και τα τραγικά γεγονότα της γενοκτονίας, που οι πόλεμος και οι ιδιαιτερότητές του καλλιέργησαν και μια ομάδα παρανοϊκών σχεδίασε και εκτέλεσε.

Τελικά, μαθαίνουμε από την Ιστορία ή ακροβατούμε πάντα στις στάχτες της Ιστορίας;

Τα φαινόμενα δείχνουν πως ακροβατούμε στις στάχτες της, αλλά… Προσωπικά, είμαι απ’ τους ανθρώπους που αντιμετωπίζουν τη ζωή με αισιοδοξία και αγάπη, που βλέπουν το ποτήρι σχεδόν γεμάτο. Αυτό μου δίδαξαν οι γονείς μου, σε αυτό συμβάλλει και η φύση της δουλειάς μου. Ως δάσκαλος διδάσκω στα παιδιά την αξία της ζωής και ως συγγραφέας γράφω γι’ αυτά ιστορίες με αισιόδοξο τέλος. Αλίμονο, αν πίστευα και αν δίδασκα το αντίθετο. Πιστεύω λοιπόν πως μαθαίνουμε από την Ιστορία, μαθαίνουμε από τα λάθη μας, υπάρχουν πολλά παραδείγματα που το επιβεβαιώνουν. Όμως δεν παύει να είμαστε άνθρωποι και δυστυχώς ως άνθρωποι ξεχνάμε εύκολα και κάποιες φορές κάνουμε τα ίδια λάθη. Στην ανάγκη για καλύτερη ζωή παγιδευόμαστε από την ίδια πλάνη. Δυστυχώς, κατά καιρούς εμφανίζονται κάποιοι που παρουσιάζονται ως σωτήρες και υπόσχοντας πλούτη, δύναμη, δόξα, υπεροχή οδηγούν τους λαούς τους και τους άλλους στον όλεθρο. Το θέμα είναι τι κάνουμε εμείς, τι κάνει ο καθένας από μας. Και είναι πολύ σημαντικό να μαθαίνουμε από τα λάθη μας και να τα διορθώνουμε. Έχει ζωτική σημασία να ζητούμε ταπεινά συγγνώμη και να μην επαναλαμβανόμαστε.

Ο Πόντος είναι ένα αγαπημένο ιστορικό θέμα, καθώς το συλλογικό τραύμα που επισύρει αφορά τους περισσότερους είτε η καταγωγή τους έλκεται από εκεί είτε όχι. Εσάς τι σας ώθησε να ασχοληθείτε με αυτή την περίοδο;

Το Ποντιακό Ζήτημα ως θέμα κυοφορούσε εντός μου από καιρό. Συγκεκριμένα, ο Πόντος έγινε κομμάτι της ζωής μου από τον πρώτο καιρό του έγγαμου βίου μου. Χάρη στη Σίσσυ μου, που είναι παιδί μεταναστών γέννημα θρέμμα Πόντια, λέξεις, φράσεις, παραδοσιακά εδέσματα, χωρατά, τραγούδια, γλέντια, χοροί, έγιναν σταδιακά στοιχεία της μύησής μου σ' έναν κόσμο και μια κουλτούρα, του Πόντου, για τα οποία ελάχιστα γνώριζα. Και είχαν στη μύησή μου αυτή σημαντικό ρόλο εκτός από τις περιγραφές της Σίσσυς, που ήταν θύμησες που είχε από τη γιαγιά της, την ηρωίδα του βιβλίου, που κάποτε έπαιρναν τη μορφή αφήγησης και οι νότες και τα τραγούδια του Πόντου, που ο Μόντε Χρήστο, το μοναδικό εν ζωή σερνικό της ηρωίδας, σκάρωνε σε κάθε συνάντησή μας με τα πνευστά του όργανα ή το μπουζούκι του. Κάπως έτσι, μόλις πριν δυο χρόνια ήρθε στην επιφάνεια και στα έκπληκτα μάτια μου, σαν από ανασκαφή, και ένα κασελάκι της γιαγιάς με κειμήλια μεγάλης συναισθηματικής αξίας, καθώς και η επιθυμία της να γίνει η ζωή της βιβλίο. *«Τις στιγμές της ζωής μου, που απλόχερα σου χάρισα»* έγραφε *«βάλ' τες στο χαρτί στρωτά, ώστε να τις διαβάσουν όλοι. Κάν' τες εικόνες να μπορούν να τις καταλαβαίνουν, να τις θυμούνται. Και μην ξεχνάς: έρωτες, γέλια, χαρές, πόνος, έχθρες, ζωή, θάνατος, όλα ένα. Σφιχταγκαλιασμένα. Έτσι είναι η ζωή. Κάνει κύκλους, μικραίνει, αλλά ποτέ δεν κλείνει. Κι ο κόσμος μπορεί να φθίνει, να ζαρώνει, μα ποτέ δε σβήνει. Ο κόσμος είμαστε εμείς. Και εμείς έχουμε ο ένας τον άλλο. Ο άλλος είναι η συνέχειά μας. Αυτό κάνε κι εσύ. Αναζήτησε τον άνθρωπο όπου και αν βρίσκεται. Μοιράσου μαζί του. Είναι άκρως λυτρωτικό να ξυπνάς, να σηκώνεις το βλέμμα σου και να σε τυφλώνει η έσχατη λάμψη του άρματος του ήλιου…».*

Θα τολμούσα λοιπόν να πω πως η **Ζωή στη στάχτη. Μέρες και νύχτες Τραπεζούντας** είναι θυμίαμα εύοσμο στη μνήμη της γυναίκας και σε εκείνων τη μνήμη που τη συντρόφευσαν στο ταξίδι της ζωής, που έζησαν τα γεγονότα της γενοκτονίας και της προσφυγιάς, αλλά και αποτέλεσμα ενός καταιγισμού συναισθημάτων, ιδεών, πληροφοριών και σκόρπιων αφηγήσεων που όφειλα να βάλω σε τάξη και που εντέλει έδωσαν τον πυρήνα του ιστορήματος. Χρειάστηκε φυσικά πολλή δουλειά και έρευνα, συλλογή και μελέτη των πηγών, ταξινόμηση, φιλτράρισμα, σχεδιασμός, σκηνοθεσία και γράψιμο-σβήσιμο ξανά και ξανά μέχρι η ιστορία και οι ήρωές μου να αποκτήσουν μορφή και ζωντάνια.

Το βιβλίο σας αυτό είναι το πρώτο για ενήλικους αναγνώστες. Πόσο απαιτητικό υπήρξε για τη συγγραφή του; Πόσος χρόνος χρειάστηκε ώστε να το παραδώσετε στον εκδοτικό σας οίκο από τη στιγμή που αποφασίσατε να το γράψετε;

Ήταν ιδιαίτερα δύσκολο και απαιτητικό για δύο λόγους. Πρώτον, διότι, όπως ανέφερα και πιο πάνω, χρειάστηκε να συλλέξω, να μελετήσω, να ταξινομήσω και να φιλτράρω πληθώρα ιστορικών πηγών, μέχρι να φτάσω στον σχεδιασμό, τη σκηνοθεσία και εντέλει στο γράψιμο-σβήσιμο ξανά και ξανά, ώστε η ιστορία και οι ήρωές μου να αποκτήσουν μορφή και πνοή. Και δεύτερον, διότι σε ένα πολύ μεγάλο μέρος της πλοκής τα ιστορικά γεγονότα της θηριώδους γενοκτονίας ήταν τόσο σκληρά και απάνθρωπα που ξεπερνούσαν τις αντοχές μου. Ήταν πολλές οι φορές που υπερέβηκα τα όριά μου, που η εξιστόρηση των γεγονότων μ' έκανε να πονέσω και να λυγίσω. Όμως χαλάλι, μέσα από τον πόνο ήρθε η γνώση και η λύτρωση. Και στους δεκαπέντε μήνες που χρειάστηκαν αυτά που το βιβλίο περιγράφει έγιναν φως των ματιών μου και σοδειά της καρδιάς μου.

Ποιοι είναι οι πιο απαιτητικοί αναγνώστες. Ο ενήλικες ή τα παιδιά;

Οι θεωρητικοί της λογοτεχνίας κατατάσσουν τους αναγνώστες σε περισσότερες από μία κατηγορίες. Μεταξύ αυτών είναι και οι λεγόμενοι απαιτητικοί ή αλλιώς συνειδητοποιημένοι, δηλαδή αυτοί που διαβάζουν σχολαστικά με στόχο την απόλαυση, τη γνώση και που η σκέψη τους συνεχίζεται και πέρα από την ανάγνωση. Με άλλα λόγια είναι αυτοί που έχουν βάλει το βιβλίο στη ζωή τους και που από ένα σημείο και μετά απέκτησαν μεγάλη αναγνωστική εμπειρία, οπότε η αισθητική και το κριτήριό τους είναι ιδιαίτερα υψηλά. Σύμφωνα με την Rosenblatt, αυτοί είναι σε θέση να εντοπίζουν μέσα στο κείμενο εκείνα τα «κλειδιά» ή «λεκτικά σύμβολα» που κινητοποιούν το αισθητήριό τους και με έναν δικό τους τρόπο συναντούν το όραμα του συγγραφέα χαράσσοντας τη δική τους στάση.

Στην ερώτησή σας λοιπόν, ποιοι είναι οι πιο απαιτητικοί, οι ενήλικες ή τα παιδιά, απαντώ πως απαιτητικοί εντοπίζονται και στις δυο ηλικιακές ομάδες. Σε ό,τι αφορά μάλιστα στα παιδιά, από την μεγάλη μου εμπειρία στις σχολικές τάξεις αλλά και ως συγγραφέας που έχει γράψει τριάντα βιβλία για παιδιά και νέους, είμαι σε θέση να πω με βεβαιότητα πως αρκετά παιδιά, ακόμα και στις πιο μικρές τάξεις του δημοτικού, διαβάζουν βιβλία που τα ίδια επιλέγουν με βάση τα ενδιαφέροντα και τις προσδοκίες τους και δε διστάζουν να αφήσουν στη μέση την ανάγνωση και να εγκαταλείψουν το βιβλίο, αν αυτό δεν τους αρέσει.

Έχετε σκεφτεί να διασκευάσετε την ιστορία αυτή για τους μικρούς αναγνώστες;

Τι συγκεκριμένη ιστορία όχι, όμως μια μικρή ιστορία σαν παραμύθι που αφηγείται η γιαγιά και έχει τον τίτλο «*Τι έγινε στον Πόντο, γιαγιά;*» χωρίς βέβαια να περιγράφει ούτε στο ελάχιστο τα παρανοϊκά γεγονότα της γενοκτονίας, απλώς μια μυρωδιά μόνο, εμπεριέχεται στο συλλογικό τόμο της Γυναικείας Λογοτεχνικής Συντροφιάς «*Γιορτή κάθε μέρα, μια Παγκόσμια Ημέρα*» που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ελληνοεκδοτική.

«Η ζωή κάνει κύκλους, μικραίνει αλλά ποτέ δεν κλείνει. Κι ο κόσμος μπορεί να φθίνει, να ζαρώνει, μα ποτέ δε σβήνει», γράφετε στο βιβλίο σας. Είναι εύκολη η επιβίωση του κόσμου στις μέρες μας ή κινδυνεύουμε όλοι να βρεθούμε μέσα στη στάχτη, αφομοιωμένοι από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα;

Όπως λέει λίγο παρακάτω η ηρωίδα του βιβλίου «Ο κόσμος είμαστε εμείς. Κι εμείς έχουμε ο ένας τον άλλο…» αυτό σημαίνει πως όλοι μαζί, ενωμένοι και αγαπημένοι μπορούμε και κάνουμε θαύματα. Από μας τους ίδιους εξαρτάται η συνέχειά μας.

Φυσικά τίποτα σ' αυτό τον κόσμο δεν είναι εύκολο να αποκτηθεί. Όλα, ακόμα και τα πιο ασήμαντα πράγματα, πόσο μάλλον η αδελφοσύνη, η ειρήνη, η ελευθερία, η ζωή η ίδια, χρειάζονται κόπους και θυσίες από όλους. Και το μυστικό είναι ένα. Η αγάπη. Η αγάπη στον άλλον, μηδενός εξαιρουμένου. Με την αγάπη όλα μπορούν να γίνουν, φτάνει να βάλουμε στην άκρη το Εγώ. Με το Εμείς όλα θα είναι διαφορετικά και τα όποια προβλήματα ή οι όποιες διαφορές μας θα είναι ασήμαντα.

Το ιστορικό μυθιστόρημα στις μέρες μας γνωρίζει μια άνθηση. Ποια χαρακτηριστικά πρέπει να έχει ένα μυθιστόρημα για να εμπίπτει στην κατηγορία αυτή;

Το μυθιστόρημα, όπως έχω πει και αλλού, δεν είναι ένα ήρεμο ποταμάκι που απλώς ρέει ατάραχο. Έχει πνοή και όπως ο χορευτής, δημιουργεί κυματισμούς, στροβιλίζεται, κάνει ελιγμούς και με την ορμή του προκαλεί ποικίλες συναισθηματικές διακυμάνσεις, που κάποτε δυσκολεύεσαι να ακολουθήσεις. Το ιστορικό μυθιστόρημα ειδικότερα είναι μια δραματική αναπαράσταση της ζωής σε μια αυστηρά οριοθετημένη ιστορική εποχή. Αυτό σημαίνει πως πρέπει να συμβιβάζει δύο "ασυμβίβαστες" έννοιες: τον μύθο και την ιστορία. Πιο αναλυτικά, το ιστορικό κινείται σε δεδομένο και συγκεκριμένο ιστορικό χωροχρονικό πλαίσιο, σέβεται την ιστορική αλήθεια, χαρακτηρίζεται από πλούσια και επινοητική φαντασία, από βαθιά κατανόηση της ζωής και απαιτεί επίμονη και επίπονη μελέτη της ιστορίας. Επίσης, πρέπει να αποδίδει με ρεαλισμό ως την παραμικρή λεπτομέρεια το πνεύμα της εποχής, τις συμπεριφορές των ανθρώπων, τις κοινωνικές συνθήκες, τα γεγονότα, τους τόπους, τις ενδυμασίες, τα φαγητά, τα ήθη και έθιμα, τον τρόπο ομιλίας της παρωχημένης περιόδου κλπ. Είναι αναγκαία επιπλέον η μίξη της δημόσιας με την ιδιωτική δραστηριότητα, ενώ πρέπει να συμβάλλει στην παιδεία και στην ανάπτυξη της πολιτικής συνείδησης.

Θα θέλατε να μας πείτε ποια σκηνή αυτού του μυθιστορήματος σας δυσκόλεψε περισσότερο;

Υπάρχουν πολλές δυνατές σκηνές που πάνω τους θα «σκοντάψει» ο αναγνώστης, σκηνές που θα απογειώσουν τα συναισθήματά του και άλλες που θα του κόψουν την ανάσα. Κάποιες από αυτές, στις οποίες περιγράφονται με όσο το δυνατόν πιο παραστατικό τρόπο οι θηριωδίες και οι παρανοϊκοί μέθοδοι εξόντωσης των

χριστιανών, είναι που μ' έκαναν να υπερβώ τα όριά μου και με ταλαιπώρησαν ιδιαίτερα. Σας παραθέτω μία απ' αυτές.

«...Στο επόμενο χωριό έπεσε πάνω στους ληστές που είχε δει έξω από τη Μαγνησία. Είχαν περικυκλώσει ένα τσούρμο γυναικόπαιδα και γέρους που ήταν κυνηγημένοι και τους ενοχλούσαν. Τους έριχναν τα πράγματα, τους περιγελούσαν και τους έσπρωχναν...

«Αφήστε μας! Τι θέλετε και μας πιλατεύετε;»

Τα μωρά τους είχαν γανιάσει απ' το κλάμα.

Ο Νικηφόρος χώθηκε σε μια συστάδα σκίνων και με κομμένη την ανάσα παρακολουθούσε.

«Δεν ξέρετε τι θέλουμε;»

«Μια ζωή πίνετε το αίμα μας!»

«Ληστεύετε το βιός μας. Αλλά ο Αλλάχ ήρθε η ώρα να μας τα επιστρέψει».

«Είστε αμαρτωλοί και θα πληρώσετε γι' αυτό!»

«Τ' ακούσατε, γκιαούρ; Δώστε μας τα πουγκιά σας, αδειάστε και τους μπόγους και σας απολύουμε!» σάρκασε ο αρχηγός τους πάνω από τη φοράδα.

Δεν είχαν τον Θεό τους οι αντίχριστοι. Τα μάτια τους γυάλιζαν. Τα σώματά τους φώναζαν επίθεση. Και σαν τα όρνια χύμηξαν πάνω τους. [...]

Όταν οι ληστές άδειασαν και το τελευταίο μπογαλάκι, όχι μόνο δεν τους άφησαν να φύγουν, αλλά τους πέρασαν θηλιά στον λαιμό και σαν τα πρόβατα τους έσυραν σε κάτι λασπόνερα και τους ανάγκασαν να πιούν.

«Πιείτε, άπιστοι! Πιείτε να δροσιστείτε! Ο Αλλάχ δε σας θέλει διψασμένους!»

Ο αρχηγός άρπαξε απ' το μπράτσο τη νεότερη από τις γυναίκες με σκοπό να την παρασύρει πίσω από έναν θάμνο να την ατιμάσει.

«Άφησέ την!» αντέδρασε ακαριαία ένας ασπρομάλλης και με μια κίνηση αφόπλισε τον αντάρτη που έστεκε δίπλα του. Δεν πρόλαβε όμως να πυροβολήσει, τρεις σφαίρες τον βρήκαν στην πλάτη και στο στήθος και τον έριξαν νεκρό.

«Πατέραααα!» σπάραξε η νεαρή γυναίκα και άρχισε να χτυπιέται και να ωρύεται.

Ο Τούρκος τη γρονθοκόπησε και, σέρνοντάς την από τα μαλλιά, την οδήγησε πίσω από τον θάμνο.

«Για όνομα του Θεού, άφησέ την!» παρακαλούσαν οι υπόλοιπες, αλλά καμιά ικεσία δεν μπορούσε να βάλει φρένο στην κτηνωδία του.

Λίγη ώρα αργότερα, όταν το κτήνος έκανε τη δουλειά του, τους οδήγησαν σ' ένα μαντρί που ήταν πιο κάτω πνιγμένο στα βάτα και τους έκλεισαν μέσα.

«Άιντε να σας βλέπω!» είπε τώρα ο ψιλόλιγνος άντρας στους συμμορίτες του.

Αυτοί σφάλισαν όλα τα ανοίγματα και «Ateş yak! Κάψτε τους άπιστους! Κανείς να μη βγει ζωντανός, τ' ακούτε;» τους διέταξε. Το πρόσωπό του είχε το σουλούπι της ύαινας. Αφρούς έβγαζε από το στόμα.

Ακολούθησαν σκηνές τρόμου. Δυο γυναίκες άρχισαν να ουρλιάζουν. Άλλες έκλαιγαν μαζί με τα μωρά τους.

«Βοήθεια!» φώναζαν.

Οι συμμορίτες έλουσαν τη στάνη ολόγυρα με πετρέλαιο, έβαλαν φωτιά και άρχισαν να πίνουν και να φωνάζουν.

Απ' την κρυψώνα του ο Νικηφόρος έσφιγγε τις γροθιές του. Δεν τολμούσε να χυμήξει. Ήταν ολομόναχος και είχε για όπλο μόνο έναν σουγιά, ενώ αυτοί ήταν εννιά και οπλισμένοι με χατζάρες και Μάνλιχερ. Αν έκανε κάποια κίνηση, ακόμα και την πιο αιφνίδια, θα τον έβλεπαν και τότε θα έπεφτε και ο ίδιος στα χέρια τους.

Την ίδια ώρα, οι φλόγες έκαναν τον δικό τους χορό, άρχισαν να γλείφουν τη στάνη. Οι καπνοί έπνιγαν τους εγκλωβισμένους.

«Βοήθεια! Κάποιος να μας βγάλει από δω μέσα!»

«Ανοίξτε! Έλεος! Καιγόμαστε!»

«Βοήθησέ μας, Παναγία μου!»

«Ένας χριστιανός να μας βοηθήσει!»

«Όχιιι... Έλεος... Αααα...»

Οι άντρες, όσοι είχαν ακόμη το κουράγιο, χτυπούσαν από μέσα τα ξύλινα τοιχώματα και έσπρωχναν μήπως και κατάφερναν να τα σπάσουν. Ο αέρας στα επόμενα λεπτά γέμισε βηξίματα, κλάματα, βογκητά, ρόγχους, προσευχές, τα φρουμάσματα και τα χλιμιντρίσματα των αλόγων απ' έξω που είχαν τρομάξει.

Ο Νικηφόρος έκλεινε τ' αυτιά του για να μην ακούει.

«Τι και αν μας κάψετε! Ζήτω η Ελλάδα!» φώναξε με όση δύναμη είχε ένας ηλικιωμένος.

Οι συμμορίτες, μεθυσμένοι από φρενίτιδα, πυροβόλησαν προς το μαντρί και μαστιγώνοντας τις φοράδες τους έφυγαν σαν δαιμονισμένοι. Πίσω τους ουρλιαχτά, κλάματα, ρόγχοι, δεήσεις. Η μυρωδιά της καμένης σάρκας έφτανε στα ρουθούνια τους και μέχρι τα ρουθούνια του Νικηφόρου

Ενήλικες ή παιδιά; Ποιους αναγνώστες θα επιλέξετε για το επόμενο έργο σας;
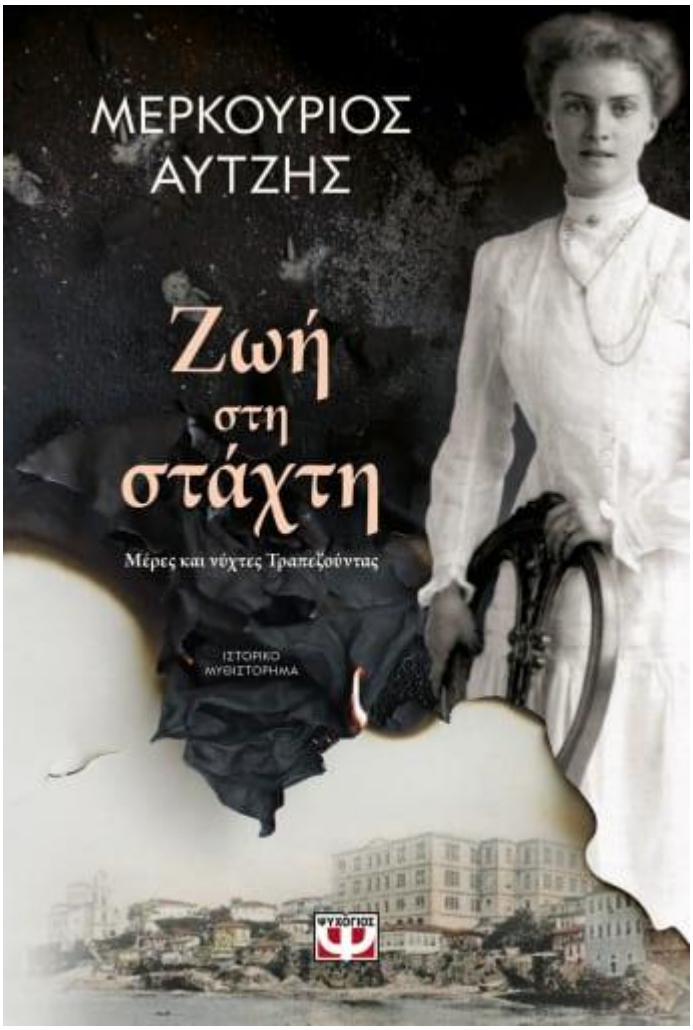
Υπάρχουν ήδη κάποια μισοτελειωμένα κείμενα για παιδιά και κάποια για ενηλίκους, των οποίων ο πυρήνας και οι βασικοί χαρακτήρες έχουν αποκτήσει και σχήμα και πνοή. Το ποιο από αυτά θα είναι το επόμενο έργο μου θα εξαρτηθεί α) από το ποιο θα «γονιμοποιήσει» πρώτο η έμπνευση και β) από τις συνθήκες που θα επικρατούν τη στιγμή που θα αντικρίσουν το φως του ήλιου. Υπομονή λοιπόν και ο χρόνος θα το δείξει. Το βέβαιο είναι πως εφεξής την ώρα της γραφής οι ιδεατοί αναγνώστες που θα έχω μπροστά μου, ανάλογα με το θέμα και τη διάθεση, θα είναι άλλοτε τα παιδιά και άλλοτε οι ενήλικες.